

PROCES-VERBAAL
Project 'Vrouwen van Ravensbrück'
BRUSSEL – 21/09/2010

- Plaats:** Stichting Auschwitz – vzw Auschwitz in Gedachtenis
Huidevetterstraat, 65 – 1000 Brussel
- Aanwezig:** Griet Brosens – historica IV-NIOOO
Frédéric Crahay – historicus vzw Auschwitz in Gedachtenis
Frank Van Eeckhout – vzw Auschwitz in Gedachtenis
Stefaan Vergaerde – vert. Mevr. Simonne Corremans
- Verontschuldigd:** Baron Paul Halter, Voorzitter van de Stichting Auschwitz
Simonne Corremans – Voorzitster vriendenkring 'Vrouwen van Ravensbrück',
afdeling Deurne
Britt De Wolf – BCH
Henri Goldberg, Secretaris-Generaal van de Stichting Auschwitz
Prof. Dr. Philippe Mesnard, Directeur van de vzw Auschwitz in G.
Els Naeyaert – Platform Democratie en burgerzin van de Senaat
Hannes Vanwymelbeke – IV-NIOOO
Marjan Verplancke – BCH
- Verslag & Foto's:** Stefaan Vergaerde & Frank Van Eeckhout

Stefaan Vergaerde overloopt en bespreekt het vergaderingsverslag dd.: 2708/2010:

Via de prijsuitreiking: 'Burgerzin : Jeugd en civisme', waar Stefaan deelnam als lid van de ouderraad basisschool Mozaïek (laureaat project 'Nooit meer oorlog'), leert hij één van de juryleden kennen ... (2009 en 2010).

Mev. Simonne Corremans is voorzitter en neemt het secretariaat waar van de Vriendenkring der gewezen politieke gevangenen en rechthebbenden van het kamp van Ravensbrück voor de Provincie Antwerpen.

Stefaan is aanwezig op de jaarlijkse bijeenkomst van de vriendenkring in oktober 2010.

Hij lanceert er een oproep naar de aanwezige leden en hun familieleden om hun verhalen kenbaar te maken naar de jeugd toe opdat die gruwel nooit opnieuw zou gebeuren.

Stefaan wordt overstelpt met mensen die hun visitekaartje geven en hem uitnodigen om eens op bezoek te komen zodat zij hun verhaal kunnen doen. Maar ja ... de tijd en de wetenschappelijke ondersteuning ontbreekt.

Op het forum herinneringseducatie in het ministerie van onderwijs leert Stefaan Frank kennen ... Frank van de Auschwitz-Stichting ... en het klikt.

De vrouwen van Ravensbrück staan voor een grote uitdaging. En het is 5 voor 12 ...

De vrouwen van Ravensbrück zijn hoogbejaarde dames geworden. Getekend, genummerd ... en zoveel meegemaakt. Hun verhalen mogen echter niet verloren gaan. De jeugd, ook zij kunnen er zeer veel uit leren.

Hun verhalen zijn verhalen van een ongekeerde solidariteit, verdraagzaamheid en levensterkte, de wil om te overleven als vrouw, als moeder en als echtgenote ...

Frédéric vertelt het verhaal van de vrouwen van Ravensbrück met zijn wetenschappelijke kennis als wetenschapper en historicus.

Opdracht :

De Stichting Auschwitz – vzw Auschwitz in Gedachtenis, het IV-INOOO en de Vrouwen van Ravensbrück slaan de handen in elkaar om een project herinneringseducatie: 'Vrouwen van Ravensbrück' te realiseren.

Werkwijze :

Simonne Corremans bezorgt haar ledenlijst aan de Stichting Auschwitz. Bij Simonne wordt er geïnformeerd of er nog andere vriendenkringen 'Vrouwen van Ravensbrück' zijn. Er wordt gevraagd aan Simonne om ook deze gegevens door te geven aan de Stichting Auschwitz.

Hannes zal informeren of er ook geen vrouwen van Ravensbrück lid zijn van het IV-INOOO. Ook deze gegevens worden doorgespeeld aan de Stichting Auschwitz.

Stefaan bezorgt de bundel biografische gegevens aan Simonne. Deze bundel is een ontwerp, wetenschappelijke leidraad om de betrokkenen te interviewen.

Deze bundel is wetenschappelijk ondersteund en wordt ook gebruikt door het algemeen archief van de Yale- universiteit.

Bedoeling is dat één lid van de vereniging van de 'vrouwen van Ravensbrück' deze vragenlijst invult voor 21 september 2010.

Wat aan bod komt in deze vragenlijst: Jeugd / Vooroorlogse situatie / Arrestatie
Deportatie / Terugkeer

Frank, Frédéric, Hannes, Stefaan, ... en de fotograaf van de Stichting Auschwitz zullen aanwezig zijn op 02-03 oktober 2010.

Op zaterdag 02 oktober 2010 om 1300 u worden wij allen ontvangen op het stadhuis van Antwerpen.

Op zondag 03 oktober is er om 1100 u een plechtigheid op het erepark Schoonselhof – monument 'vrouwen van Ravensbrück' gevolgd door een aperitief en eetmaal in de Basiliek te Edegem.

Simonne zorgt ervoor dat minstens Frédéric en zij die dit willen op het stadhuis van Antwerpen een gelegenheidstoespraak kunnen geven. Tijdens dit weekend zullen Frank en Stefaan de menselijke kant toetsen terwijl de fotograaf sfeerfoto's maakt.

Frédéric, e.a. zullen met hun wetenschappelijke achtergrond aanwezig zijn en reeds kennis maken met de later te interviewen mensen. Later zal Frédéric dan samen met de filmploeg van de vzw Auschwitz in Gedachtenis de overlevenden van Ravensbrück thuis en op afspraak interviewen. Aanpak per vriendenkring.

Eenmaal de interviews gebeurd zijn zullen er conferenties gehouden worden ook voor de kinderen en kleinkinderen, ... van betrokkenen. In een volgend stadium worden de scholen geïnformeerd.

Vraagstelling via Mevr. Els Naeyaert, verantwoordelijke van het Platform Democratie en Burgerzin van de Senaat om op 08 mei 2011 de overlevende Vrouwen van Ravensbrück en/of de overlevende verdoken kinderen te huldigen. We willen eens stil staan bij het leed van de vrouwen in de oorlog.

To do:

- Ledenlijsten bezorgen aan de Auschwitz-Stichting (Simonne en Hannes),
- Inschrijven weekend 02-03 oktober,
- Invullen vragenlijst door een vrouw van Ravensbrück (Simonne),

'Vrouwen van Ravensbrück' belooft een zeer waardevol project te worden. Dankjewel voor jullie inzet en gedrevenheid

Stefaan vervolgt de dagorde van 21/09/2010:

1. Griet of Hannes zullen namens het IV-NIOOO de vergaderingen bijwonen.
2. Bespreking e-mail Simone d.d. 19 september 2010:
  - a. Met ons gezamenlijk project willen wij nogmaals onderlijnen dat wij ditmaal stilstaan bij de gruwel die niet-Joodse vrouwen en kinderen ondergaan hebben in de concentratiekampen;
  - b. Dat er naast Auschwitz nog andere concentratiekampen waren;
  - c. Ravensbrück is een voorbeeld van een vrouwenkamp met een kinderkamp als bijkamp;
  - d. Met ons project staan we stil bij de ervaringen van overlevenden van het vrouwenkamp van Ravensbrück;
  - e. Hun getuigenissen moeten doorverteld worden aan onze jeugd opdat dit nooit meer zou gebeuren...;
  - f. Oorlog is niet enkel een mannenzaak maar ook een vrouwenzaak;
  - g. Vandaar het vrijblijvende voorstel om op V-dag: 08 V 2011 in de Senaat (Paleis der Natie) eens stil te staan bij het lot van vrouwen en kinderen in concentratiekampen. Bedoeling is ook om de overlevenden, hun kinderen, kleinkinderen, ... van het Vrouwenkamp van Ravensbrück hierop uit te nodigen. Zie e-mail Frank aan Els d.d. 20 september;
  - h. We gaan er tevens vanuit dat de 'Vrouwen van Ravensbrück' zich verslikt hebben in de naam Stichting Auschwitz.

De Stichting werkt niet enkel en alleen rond Auschwitz-Birkenau. Haar eerste doelstelling is de studie van de geschiedenis en de herinnering van de misdaden en genociden van de nazi's.

Om haar projecten te verwezenlijken heeft de stichting zich voorzien van een Centrum voor Studie en documentatie, *vzw Auschwitz in Gedachtenis*.

De twee instellingen beijveren zich gezamenlijk om enerzijds wetenschappelijk onderzoek en multidisciplinaire publicaties te bevorderen met het oog op een verdiept inzicht in de historische processen die hebben geleid tot de opkomst van het derde Rijk, de misdaden en de genociden van de nazi's en anderzijds om talrijke pedagogische projecten ten behoeve van educatieve instellingen te ontwikkelen. Met als eerste doelstelling de studie van de geschiedenis en de herinnering van de misdaden en genociden van de nazi's.

Om haar projecten te verwezenlijken heeft de stichting zich voorzien van een Centrum voor Studie en documentatie, *vzw Auschwitz in Gedachtenis*.

De twee instellingen beijveren zich gezamenlijk om enerzijds wetenschappelijk onderzoek en multidisciplinaire publicaties te bevorderen met het oog op een verdiept inzicht in de historische processen die hebben geleid tot de opkomst van het derde Rijk, de misdaden en de genociden van de nazi's en anderzijds om talrijke pedagogische projecten ten behoeve van educatieve instellingen te ontwikkelen.

3. Vrouwen van Ravensbrück Nederland:
  - a. Het internet leert ons dat er in Nederland al meer wetenschappelijk werk verricht is rond de Vrouwen van Ravensbrück. Onze politiek en onze geschiedenis zullen daar niet vreemd aan zijn ...;
  - b. Frank heeft al informeel contact gehad met Jantje de Jonge uit Nederland (kind van een vrouw van Ravensbrück) en informeert zich nader bij de Nederlandse Stichting Vrouwen van Ravensbrück;
  - c. In een later stadium dient er bekeken worden hoe het contact tussen Nederland en Vlaanderen rond dit project verder kan verstevigd worden. Wat realiseerden zij reeds in Nederland rond de overlevenden-getuigen ?
4. Schrijfwedstrijd Stichting Auschwitz – vzw Auschwitz in Gedachtenis:
De Stichting Auschwitz organiseert ieder jaar voor middelbare scholen een Schrijfwedstrijd. Misschien kan de Voorzitter en de Juryleden van de Schrijfwedstrijd 2010-2011 overtuigd worden om rond het thema 'Vrouwen van Ravensbrück' te werken?
5. Het volgende nummer van Sporen, klaar te maken tegen 5 december 2010, kan er een artikel gewijd worden aan de Vrouwen van Ravensbrück eventueel gemaakt door de jeugdbeweging tesamen met Stefaan, Simonne, Lucienne, Fieke, ...
6. Oproep: Zijn er Overlevenden-Getuigen bereid om mee te werken aan ons project?
  - a. Het IV-NIOOO is via zijn kanalen een oproep aan het doen naar overlevenden van het Vrouwenkamp van Ravensbrück (Griet en Hannes);
  - b. Er wordt ook een oproep gelanceerd via Meester Anne-Marie Storer, Voorzitter van de Afstammelingen van de Strijders van 1830 (Frank);
  - c. Er wordt ook een oproep gelanceerd via de Afstammelingen van de leden van het Nationaal Congres van België (Frank);
  - d. Facebook (Stefaan);
  - e. Simonne via de vereniging Vriendenkring der gewezen politieke gevangenen en rechthebbenden van het kamp van Ravensbrück. (?)
7. Weekend 02-03 oktober 2010:

Frédéric, Frank, Stefaan (en zijn dochtertje Charlotte) zullen zeker aanwezig zijn.
Griet zal informeren of Hannes kan aanwezig zijn namens het IV-NIOOO.
Eventueel een fotograaf van de Auschwitz-Stichting en/of 2 leerkrachten godsdienst - geschiedenis uit Schoten en Bornem.

Frédéric zal als historicus op 02 oktober het project kort toelichten in het stadhuis van Antwerpen. (Tijdens de vorige vergadering heeft hij dit schitterend gedaan ...)

Bedoeling is ook om de plooiën wat glad te strijken en Simonne en haar vereniging op hun gemak te stellen.

Contacten leggen ...

Frédéric, Frank, ... zullen zich tussen de mensen begeven ...

Stefaan hoopt van op 03 oktober als navolging van zijn oproep daar een vervolg te kunnen breien via een kort woordje ..

Concrete afspraken maken met mensen die willen getuigen.

8. Werkwijze interviews:

Oproep om toch de vragenlijst bibliografische gegevens in te vullen.

Wij begrijpen ten eerste dat dit voor heel wat mensen emotioneel zeer moeilijk ligt.

Daarnaast hebben wij begrip voor de hoge leeftijd. Misschien kan dit gebeuren m.b.v. hun kinderen, kleinkinderen, ...

Er is de DVD van Prof. Bruno De Wever (UZ Gent) in het kader van Oral History die praktische tips heeft rond het interviewen van mensen. Frédéric zal deze ook aanschaffen.

De Stichting Auschwitz heeft ervaring met interviews. Ook interviews die afgenomen zijn door de schoolgaande jeugd. Dit ligt heel anders. Via en door kinderen worden vragen gesteld die anders nooit zouden durven gesteld worden.

Het IV-NIOOO heeft ervaring met een 200-tal die geïnterviewd zijn rond de V1-V2 (project stad Mortsel).

Het IV-NIOOO beschikt ook over enkele maatschappelijke assistenten die bij de mensen op de koffie gaan.

Vragenlijsten (korte) als intake – gesprek desnoods m.b.v. kinderen.

Geen improvisatie – wetenschappelijk.

TO DO:

Een exemplaar van Sporen (het tijdschrift van de vzw Auschwitz in Gedachtenis) opsturen naar Simonne. (Frank)

Lijst aanleggen van overlevenden die willen meewerken. (Frédéric en Griet)

Informatie verzamelen over de jeugdwerking vereniging Vrouwen van Ravensbrück. (Stefaan)

Oproep om toch voor 02 oktober enkele lijsten (bibliografische gegevens) in te vullen. (Stefaan aan Simonne)

DVD bestellen bij UZ Gent – 'Oral history – hoe mensen interviewen ?' (Prof. Bruno De Wever) (Stefaan & Frédéric)

Logo Vrouwen van Ravensbrück doormailen voor *Sporen* 43. (Simonne naar Frank)
Naam, adres jongste overlevende kamp van Ravensbrück (Stefaan aan Simonne)

Artikel *Sporen* 'Vrouwen van Ravensbrück' (te bespreken op03/10)

Schrijfwedstrijd 'Auschwitz in Gedachtenis' 'Vrouwen van Ravensbrück' (te bespreken met de Vz. En Juryleden Schrijfwedstrijd 2010-2011)

9. Volgende afspraak:

Weekend 02-03 oktober – zie programma 'Vrouwen van Ravensbrück'

Verslag gegeven te 1000 Brussel, op 21 september 2010,
opgesteld door Stefaan Vergaerde en Frank Van Eeckhout.